

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

ERNEST VOLKMAN
SPIIONAJ

Editura RAO

Introducere / 9

Glosar / 17

Împărățiile spionajului / 21

Marile dezinformări / 25

1. Ultimul caz al maestrului spion / 27

Operațiunea Trust 1921-1924,

Sovieticii îmbrobodesc Vestul

2. Omul nostru din Havana / 42

Agenții dubli cubanezi 1961-1987

Fidel Castro trage o cacealma

3. Nimic nou pe Frontul de Vest / 54

Operațiunea BODYGUARD 1943-1944

Germanii ratează Ziua Z

4. Căderea lui A3725 / 66

Sistemul Păcălelui 1940-1945

O capodoperă a dezinformării

5. Long Island cheamă Hamburg / 78

Operațiunea TRAMP 1939-1941

Distrugearea amiralului Canaris

Spioni în eter / 89

6. Zeița de bronz / 91

Operațiunea ULTRA 1939-1945

Privind peste umărul lui Hitler

7. „Prin intuiție și Dumnezeu“ / 104

Operațiunea MAGIC 1936-1945

Tokio demascat

8. O cheie pentru Rebecca / 115

Operațiunea KONDOR 1942

Orbirea Vulpiei Deșertului

Respect pentru oameni și cărți

9. Racheta de tenis scobită / 128

Operațiunea GRIFFIN 1937-1945

Trădarea secretelor Germaniei

10. Cel mai mare secret / 139

Operațiunea CANDY 1941-1945

Rușii fură bomba atomică

11. Black Tom / 151

Operațiunea germană de sabotaj 1915-1917

Aruncînd în aer America

12. Un glonț pentru generalul Poliakov / 163

Operațiunea TOP HAT 1959-1985

CIA penetrează Moscova

Un labirint al oglinzilor / 175

13. Războiul cărtișorilor / 178

Lupta CIA-KGB 1961-1974

O moarte la Dallas

14. Misterul „goiului cinstit“ / 190

Cazul Wallenberg 1944-1945

Otravă la Lubianka

15. Doamna de la chioșc / 203

Caruselul spionilor din Berlin 1966-1989

Un agent triplu

16. Domnul Kent sosește la ceai / 211

Furtul secretelor americane 1939-1941

Ambasadorul ca țintă

Dezastre / 221

17. Vînt din est și ploaie / 223

Operațiunea Z 1932-1941

Catastrofa de la Pearl Harbor

Libris.ro

18. Înfrângere la Cortina de Fier / 240

Războiul subteran al CIA 1947-1956
Respect pentru oameni și carti

O tragedie în Europa de Est

19. Colonelul și aviatoarea / 253

Spionând în Mandate 1922-1937

Un paradox impenetrabil

Triumfuri / 264

20. Cominternul de la Cambridge / 266

Cercul Celor Cinci 1934-1951

Englezii lui Stalin

21. Familia care spiona / 278

Rețeaua de spioni Walker 1967-1985

America, o carte deschisă

22. Piratii din Tel Aviv / 294

Operațiunea PLUMBAT 1965-1968

Supremul triumf israelian

Epilog / 307

Spionajul ca operă bufă

Operațiunea CORNFLAKES 1944-1945

O curiozitate OSS

Secoul XX a fost uneori denumit „Secoul Spionului“ – o perioadă în care agențiiile de spionaj guvernamentale au fost instituționalizate. Niciodată în istoria scrisă nu au fost consacrați atâția oameni și atâtiva valori urmăririi unicului articol într-adevăr neprețuit din lume: informația. Din multele mii de astfel de organizații, câteva au avut o influență semnificativă asupra cursului istoriei mondiale. Multe vor apărea în mod repetat pe parcursul acestei cărți, de obicei desemnate prin acronimele lor. În folosul cititorului, urmează o listă a acestor organizații, care include titulatura lor completă și afiliația națională.

Australia

Australian Secret Intelligence Service (ASIS, cunoscut și ca MO9), agenție care este succesoarea lui Australian Secret Intelligence Organization (ASIO).

Defence Signals Directorate (DSD) – supravegherea comunicațiilor.

Canada

Canadian Security Intelligence Service (CSIS), agenție care este succesoarea lui Royal Canadian Mounted Police Security Service.

Communications Security Establishment (CSE) – supravegherea comunicațiilor.

China

Guojia Anqouanbi (Ministerul Securității Statului).

Te Wu (Departamentul Central de Legături Externe).

Quingbao (Serviciul de Informații al Armatei).

Cuba

Dirección General de Inteligencia (DGI, Servicul de Informații).

Directorat Général de la Sécurité Extérieure (DGSE), agenția Respect pentru oameni și cărți care a înlocuit *Service de Documentation Extérieure et de Contreespionage* (SDECE).

Groupement des Communications Radioélectriques (GCR), supravegherea comunicațiilor.

Direction du Renseignement Militaire (DRM), succesor al acelui *Deuxième Bureau* al Marelui Stat-Major Francez; serviciul de informații militar.

Direction de la Surveillance du Territoire (DST) – contrainformații.

Germania

Amt Ausland Nachrichten und Abwehr (Abwehr, Serviciul de Informații Externe și Apărare), absorbit de *Sicherheitsdienst* în 1944.

Sicherheitsdienst (SD, Serviciul Secret), desființat în 1945.

Gehlen Org, desființat în 1954.

Bundes Nachrichten Dienst (BND, Serviciul Federal de Informații).

Bundesamt für Verfassungsschutz (BfV, Biroul Federal pentru Protejarea Constituției), contrainformații.

Geheime Staatspolizei (Gestapo, Poliția Secretă de Stat), desființată în 1945; contrainformații.

Iran

Savama (Serviciul de Securitate și Informații al Națiunii).

Irak

Al Mukhabarat (Departamentul de Informații Generale).

Estikhabarat (Serviciul Militar de Informații).

Israel

Mossad Letafkidim Meyouch-hadim (Mossad, Instituția Centrală pentru Informații și Misiuni Speciale).

Aman (Serviciul Militar de Informații).

Japonia

Kempei Tai (Poliția Militară), desființată în 1945; contrainformații.

Naicho (Informații Externe).

Libia

Mukhabarat (Biroul Central de Informații).

Rusia

Serviciul de Informații Externe (SIE), agenția care a înlocuit KGB-ul sovietic.

Federația Rusă

Serviciul Central de Informații (SCI), agenția care a înlocuit o gamă de organisme sovietice de informații.

Glavnoie Razvedivatelnoie Upravlenie (GRU), serviciul militar de informații.

Coreea de Sud

Agenția pentru Planificare a Securității Naționale (APSN), care a înlocuit Agenția Centrală de Informații a Coreei de Sud.

Uniunea Sovietică

Cerezvîceainnaia Komissia po Borbe s Kontrarevoluției i Sabotajem (CEKA, Comisia Extraordinară de Luptă împotriva Contrarevoluției și Sabotajului), reorganizată în cele din urmă în KGB.

Komitet Gosudarstvennoi Bezopasnosti (KGB, Comitetul pentru Securitatea Statului), absorbit în 1990 în SIE.

Regatul Unit

Secret Intelligence Service (SIS), cunoscut de asemenea ca Serviciul de Securitate al MI6 (MI5), contrainformații.

Libris RO
Cartierul General Guvernamental de Comunicații (GCHQ),
Respectiv agentia succesoare a Scolii Guvernamentale de Cifruri și
Coduri (GCCS).

Statele Unite

Central Intelligence Agency (CIA).

National Security Agency (NSA), supravegherea comunicațiilor.

Federal Bureau of Investigation (FBI), contrainformații.

Vietnam

Bo Cong An (SVGR, Serviciul Vietnamese de Cercetări Generale).

MARILE DEZINFORMĂRI

Dacă, aşa cum s-a susținut uneori, spionajul este arta neagră a relațiilor internaționale, atunci dezinformarea este cea mai înaltă formă a acestei arte. În termenii spionajului, dezinformarea este un efort dificil – implicând, uneori, cheltuieli uriașe de timp, bani și oameni – pentru a induce în eroare un inamic. Este o tehnică extrem de greu de finalizat, chiar și o mică greșală putând atrage atenția unui inamic că o operațiune de dezinformare este în curs.

Există o mulțime de rațiuni pentru montarea unei operațiuni de dezinformare: pentru a ascunde propria slăbiciune și a-l face pe inamic să creadă într-o forță fantomatică, pentru penetrarea serviciului de informații al inamicului sau pentru deformarea totală a percepțiilor inamicului. Ca multe alte activități legate de spionaj, dezinformarea utilizează o tehnică folosită de infractori: „prostirea“ sau „țeapa“, un şiretlic bine pus la punct pentru a păcăli „ținta“ (determinând-o de obicei să se despartă de banii ei). Și, la fel ca „țeapa“ folosită de escroci, o operație de dezinformare se bazează, în cea mai mare măsură, pe credulitatea victimei.

Credulitatea este un factor-cheie în cele cinci studii de caz care urmează; în fiecare caz, o operațiune de dezinformare a fost organizată pentru a profita de inclinația victimei de a crede ceea ce operațiunea era pregătită să confirme. Cu alte cuvinte, aşa cum orice bun artist al „prostirii“ poate depune mărturie, țintele se prostesc singure.

Studiile de caz o includ pe „bunica“ tuturor operațiunilor de dezinformare, o acțiune care a avut loc în deceniul al treilea al secolului nostru, trei operațiuni, strălucit conduse, din timpul

celui de-al doilea război mondial, care au îmbrobodit Germania nazistă, și o operațiune modernă care a înșelat CIA – acest ultim studiu servind pentru a dovedi că lucrurile, cu cât se schimbă mai mult, cu atât rămîn aceleași.

Ultimul caz al maestrului spion

Operațiunea Trust

1921-1924

Sovieticii îmbrobodesc Vestul

Într-o zi răcoroasă din toamna anului 1921, Iuri Artamanov a fost plăcut surprins să primească vizita unui vechi prieten pe care presupuse că nu-l va mai vedea vreodată. În anii care vor urma, va ajunge să regrete că această vizită a avut loc.

Dar, pentru moment, exista numai gîndul reînnoirii unei prietenii de durată care fusese întreruptă de forțele politicii mondiale. Artamanov, fost ofițer în armata țaristă, fugise din Rusia în 1918, după revoluția bolșevică, și se stabilise la Tallin, capitala Estoniei, unde o ducea de azi pe mîine, lucrînd ca translator la misiunea diplomatică britanică. Între timp, servea ca reprezentant în Estonia al unui grup antibolșevic în exil cunoscut sub numele de Consiliul Suprem Monarhist (CSM). Ca și Artamanov, toți membri grupului erau foști militari țaristi sau funcționari guvernamentali care fugiseră de o moarte sigură în regimul lui Lenin. În exil, ei erau uniți de un scop comun: răsturnarea guvernului bolșevic și restaurarea monarhiei.

Printre prietenii pe care Artamanov îi părăsise în Rusia se număra și figura ambiguă a lui Aleksandr Iakușev, fost administrator al Departamentului Exploatare al Administrației Căilor Navigabile. Iakușev rezistase rugămintilor lui Artamanov și ale altora de a fugi, cînd bolșevicii preluaseră puterea, insistînd că experiența lui în administrarea căilor navigabile ale țării va fi urgent necesară. Dacă ar fi fugit, argumentase el, sistemul de canale al Rusiei, vital din punct de vedere economic, s-ar fi prăbușit în curînd. Nu putea suporta gîndul că un sistem, pentru

a cărui realizare fusese necesar un secol, va fi lăsat în paragină în confuzia revoluției și a războiului civil. Asta ar fi rănit grav țara pe care o iubea. Nu, va rămâne și, într-un fel sau altul, va ajunge la o înțelegere cu noul guvern revoluționar.

Artamanov îl considerase naiv; nici un rus nu putea să nu înțeleagă că bolșevicii intenționau evident să șteargă toate vestigiile regimului țarist pe care îl urau, în special pe ofițerii și funcționarii guvernamentali pe care Lenin îi numea pe față criminali. Astfel, Artamanov a fost cu atât mai surprins cînd, după ce mai mulți ani nu-l văzuse și nu auzise nimic despre Iakușev, vechiul lui prieten a apărut în biroul său din Tallin, aparent nevătămat. A fost și mai surprins cînd Iakușev i-a spus că fusese recrutat de însuși Troțki în calitate de consultant pentru noul Departament al Căilor Navigabile Sovietice ca să-i învețe pe bolșevici cum să conducă sistemul de comerț naval al Rusiei. Experiența lui era atât de acută necesară, pretindea Iakușev, încît bolșevicii erau gata să facă pasul fără precedent al angajării unui „inamic al poporului“.

Artamanov de-abia absorbise acest soc surprinzător, cînd Iakușev i-a furnizat o altă bombă. I se permisese să călătoarească în țările vestice, susținea Iakușev, ca reprezentant al Noii Politici Economice (NEP), un gambit drastic al lui Lenin pentru salvarea nouui stat sovietic de la un colaps economic iminent. În esență o infuzie de idei capitaliste în eșecul dezastruos al colectivizării industriei și agriculturii sovietice, NEP permitea comerțul liber limitat și crearea de afaceri particulare importante pentru comerțul exterior.

Iakușev a subliniat că el nu era bolșevic și nu împărtășea politica sau obiectivele lui Lenin. Pentru a-și susține afirmația, el i-a făcut apoi lui Artamanov o mărturisire uluitoare: era membru al unui grup monarchist clandestin din Rusia, compus din foști oficiali țaristi și simpatizanți care așteptau cu răbdare inevitabilă căderea regimului bolșevic. Operînd sub numele conspirativ *Tres* („trust“ în limba rusă), a mărturisit Iakușev, și avînd membri la toate nivelurile societății sovietice, căuta acum să stabilească legături cu exilații monarhiști din afara Rusiei –

pentru a ajuta cît mai bine la realizarea obiectivului subminării și apoi a răsturnării regimului de la Moscova. Iakușev a pretins că-i împărtășea această informație lui Artamanov numai datorită vechii lor prietenii; natural, presupunea că Artamanov va da dovedă de o discreție absolută ca nu cumva temuta CEKA, agenția bolșevică de informații/securitate internă, să afle ceea ce îi dezvăluise. Iakușev nu mai trebuia să-i reamintească lui Artamanov că CEKA măcelarea ruși cu sutele de mii; orice oponent al regimului se putea aștepta să fie tîrît în beciurile noului cartier general al CEKA de pe Strada Lubianka din Moscova și ucis cu un glonț în ceafă.

Cînd vizita s-a sfîrșit, Artamanov s-a aflat într-o stare de profundă surescitare. Ideea că un grup clandestin monarchist reușise să supraviețuiască în statul sovietic era o nouitate uimitoare, iar faptul că unul dintre vechii lui prieteni se număra printre figurile importante ale partidului era un premiu suplimentar. Cînd cei doi bărbați s-au despărțit, Iakușev a promis că se vor întîlni din nou cu ocazia altor călătorii în străinătate. Au convenit o serie de parole care să fie folosite pentru ca Artamanov să poată recunoaște „trimișii speciali“, pe care Iakușev s-ar putea să-i mandateze în locul său în eventualitatea că el nu ar fi capabil să facă o călătorie în străinătate.

Cu aceasta, Iakușev a plecat. Artamanov s-a aşezat imediat la birou și i-a scris o scrisoare lui Kiril Şirinski-Şikmatov, unul dintre personajele de frunte ale CSM din Berlin, transmițînd nouătile vizitei lui Iakușev. Şirinski-Şikmatov a împărtășit surescitarea lui Artamanov și, printr-o scrisoare de răspuns, i-a dat indicații să mențină contactul cu Iakușev și să pună bazele unei legături cu Tres. Scrisoarea era atît de importantă, încît a încredințat-o unui curier special care se ocupa, de cîțva timp, de corespondență sensibilă a CSM.

CSM nu știa, dar curierul era de fapt agent CEKA. El a deschis cu grijă, sub aburi, plicul mesajului lui Şirinski-Şikmatov, a copiat mesajul și l-a livrat la Misiunea Comercială Sovietică din Berlin. La scurt timp după aceea, un mesaj codificat a ajuns la cartierul general CEKA: momeala fusese înghițită.

Acel mesaj va marca adevăratul început a ceea ce se va dovedi a fi cea mai mare și mai reușită operațiune de dezinformare din întreaga istorie. În cele din urmă, el va distrugе practic opoziția antibolșevică organizată, și va induce în eroare pe inamicii externi ai tinerei Uniuni Sovietice, și va scoate la iveală pe inamicii ei interni și va crea pentru serviciul sovietic de informații o reputație lăudabilă, care va dura pînă la colapsul Uniunii Sovietice, șaptezeci de ani mai tîrziu. Pentru serviciile de informații vestice, ceea ce va deveni cunoscut ca Operațiunea Trust a fost un dezastru de primă mărime: ca rezultat direct al operațiunii, vesticii au fost lipsiți ani de zile de surse de informații în Uniunea Sovietică. Se poate afirma, fără exagerare, că operațiunea a fost principalul responsabil pentru supraviețuirea statului sovietic în timpul anilor dificili și periculoși ai copilăriei lui.

Concepță și organizată cu o artă desăvîrșită, anvergura Operațiunii Trust aproape că-ți tăia respirația. Obiectivul, îndeplinit în final, era organizarea și apoi monitorizarea întregii rezistențe, atât în interiorul, cât și în exteriorul Rusiei. Printre elementele cele mai interesante ale operațiunii, judecate strict după standardele spionajului, era crearea opoziției pe care operațiunea căuta să o distrugă.

Operațiunea Trust a fost elaborată în două contexte, amândouă reprezentînd amenințări foarte serioase la adresa regimului bolșevic. Pe plan intern, după un război civil sîngeros, care lăsase țara devastată economic și-i făcuse cadou o „Teroare Roșie“ care urmărea să extermine orice opoziție, Rusia fierbea de neliniște. Pentru simplul motiv că nu existau suficienți bolșevici pregătiți care să păstreze mașina guvernamentală în funcțiune, aceștia fuseseră obligați să completeze mii de posturi în birocratia guvernamentală și militară cu foști țăriști și erau acut conștienți de pericol. Situația punea o problemă de securitate internă, o potențială forță contrarevoluționară care lucra chiar în cadrul conducerii de stat. Mulți dintre acești foști țăriști, care manifestau loialitate față de noul stat sovietic, se organi-

zaseră în secret în celule ilegale care se întâlneau clandestin și începuseră să formuleze planuri – nu toate realiste – de răsturnare a regimului care cauza Rusiei atâtă mizerie.

CEKA infiltrase unele dintre aceste celule și aflase repede că printre ele exista un grup de monarhiști înrăuți care creaseră o organizație secretă, grandilocvent intitulată Asociația Monarhistă a Rusiei Centrale (AMRC). Compus din funcționari guvernamentalni care-și ascundeau simpatiile politice, grupul intenționa să perforeze structura de putere bolșevică din interior, să o slăbească și, în final, să restaureze dinastia Romanov. Printre activiștii de frunte din AMRC era și un funcționar guvernamental pe nume Aleksandr Iakușev.

Această amenințare internă era combinată cu o amenințare externă, potențial mult mai periculoasă. Cele cîteva sute de mii de antibolșevici, care fugiseră din țară după revoluție și războiul civil, erau acum preoccupați de reîntoarcerea în Rusia și de distrugerea bolșevicilor. Împrăștiați în peste zece țări europene – deși concentrați în Franța și Germania – se reuneau într-o coaliție neliniștită de fațăuni de stînga și dreapta sub conducerea Mare-lui Duce Nikolai, ultimul din clanul regal al Romanovilor. Văzuți de la Moscova, exilații reprezentau o amenințare formidabilă: aveau aproximativ 400.000 de oameni doritori să ia armele pentru recucerirea Sfintei Rusii, iar grupuri de exilați traversau regulat Rusia prin granițele încă poroase pentru a se întîlni cu disidenții interni, pentru a efectua operațiuni de sabotaj și, în general, a face viața mizerabilă pentru guvernul bolșevic.

Nu era un secret că multe dintre fațăunile de exilați încheiaseră angajamente cu diverse servicii de informații (inclusiv cel al Japoniei) pentru culegerea de informații. În schimb, primeau bani, arme și, chiar mai important, promisiuni de sprijinire a eforturilor lor pentru răsturnarea guvernului bolșevic. Amenințarea creștea cu fiecare lună care trecea, creînd posibilitatea unui coșmar final: o unificare a mișcării externe din exil cu mișcarea disidentă internă. La începutul lui 1921, Lenin a ordonat ca ambele amenințări să fie distruse.

Respect pentru oameni și cărți

Exista un singur om pe care Lenin îl credea capabil să reușească o sarcină atât de descurajantă: Felix Dzerjinski. Creator și șef al CEKA, Dzerjinski fusese aliatul și prietenul apropiat al lui Lenin încă din 1903, cînd îi abandonase pe menșevici și se alăturase bolșevicilor lui Lenin. Născut în Polonia, Dzerjinski arătase valențe de revoluționar încă din 1897 cînd, ca tînăr student la universitate, în vîrstă de douăzeci de ani, decisese să-și dedice viața răsturnării oligarhiei ruse care-i subjugase țara natală (Polonia era pe atunci o provincie a Rusiei).

La prima vedere, omul care va deveni cel mai mare maestru spion al istoriei nu era o figură impresionantă. Slab și chel, cu o suviță de barbă, era tot timpul zguduit de o tuse produsă de tuberculoză, o boală pe care o contractase cînd fusese obligat de către guvernul țarist să lucreze într-o mină de cărbuni siberiană, în timpul unei condamnări la închisoare de doi ani. Dar Dzerjinski avea o minte formidabilă, care se distingea prin talentul organizatoric, neîndurare, tărie de caracter și, cum era pe cale să dovedească, un dar inegalabil pentru conducerea unor operații complicate de dezinformare.

Pînă în 1921, Dzerjinski își demonstrase deja considerabilele talente. În 1917, cînd a fost creată CEKA, Dzerjinski era un revoluționar fără experiență în domeniul informațiilor. Ca mijloace, avea la dispoziție doar impresionantul dispozitiv al unui detașament de agenți și patru mașini. Dar numai într-un an a construit o organizație puternică cu mii de agenți, un serviciu de contrainformații înfloritor și un aparat de securitate internă feroce, represiv, care întărea controlul bolșevic.

Noua sarcină a lui Dzerjinski reprezenta cea mai mare provocare la adresa lui de pînă atunci și el a pierdut mai multe săptămîni pentru a analiza problema. Pînă la urmă, a apărut cu un plan pe care adjuncții lui l-au găsit oarecum curios: șeful lor propunea ca CEKA să intre în sfera disidenței.

Asemenea mișcărilor de deschidere dintr-o partidă de șah (Dzerjinski era un jucător pasionat,) primele acțiuni ale CEKA

au fost evident de mică amploare. La ordinele lui Dzerjinski, supravegherea AMRC s-a întărit cu mai mulți agenți CEKA infiltrati în rîndurile ei. Cînd CEKA a avut o imagine completă a organizației și a membrilor ei, Dzerjinski a ordonat următoarea mișcare: Alexandr Iakușev trebuia arestat în secret.

Iakușev a presupus că urma să fie împușcat, dar, spre surpriza lui, a întîlnit la Lubianka un nucleu de oficiali CEKA care au efectuat cu prizonierul lor un fel de ședință de terapie de grup. Cea mai mare parte a discuției a fost condusă de unul dintre cei mai inteligenți adjuncți a lui Dzerjinski, șeful serviciului său de contrainformații, Artur Artuzov. Pe un ton sugerînd mai mult un seminar universitar decît un interogatoriu al poliției secrete, Artuzov a început să lucreze asupra minții lui Iakușev.

În cursul interogatoriului, Artuzov a risipit toate veleitățile prizonierului său. Iakușev afirma că era împotriva politicii draconice a țarului. Artuzov l-a ironizat: da, dar ce-ai făcut în legătură cu asta? A menționat numeroasele aventuri extraconjugeale ale lui Iakușev din anii precedenți răsturnării țarului, apoi l-a întrebat: „Deci aşa, tovarășe Iakușev, în timp ce poporul rus se sacrifică, tu ce făceai? Te țineai de prostii?“ Artuzov a continuat, notînd sumbru că Iakușev avusese unele contacte cu serviciul de informații britanic în 1918, cînd englezii execuțau o operațiune clandestină de mari proporții pentru răsturnarea regimului bolșevic. Șocat că CEKA descoperise această legătură, Iakușev s-a gîndit să explice că nu făcuse decît să discute viitorul Rusiei cu englezii, dar Artuzov l-a întrerupt: „Ei bine, deci vedem că voiai să vinzi Rusia englezilor. Ȑasta-i patriotism?“

Alte cîteva săptămîni de asemenea asalt mintal continuu asupra lui Iakușev au produs, pînă la urmă, un prizonier rușinat și pocăit, care accepta acum de bunăvoie că fusese un diletant toată viața și un suporter ipocrit al regimului țarist, pe care mărturisea că-l disprețuia și totuși nu făcuse nimic pentru a-l schimba. Iakușev s-a pronunțat singur că ar trebui să fie împușcat pentru păcatele sale.